

Slovenske železnice, d.o.o.

Služba za organizacijsko komuniciranje

Kolodvorska 11, 1506 Ljubljana

Tel.: 01 / 29 14 191

Faks: 01 / 29 14 809

E-pošta: info@slo-zeleznice.si

Številka: 1.0.1.

Datum:

Strokovni železniški izrazi iz prometnega pravilnika

»avtomatski prevozní režim (APR)« je preklonitev postajne signalnovarnostne naprave v način delovanja tako, da se pri vožnji vlaka proti postaji vozna pot vlaka skozi postajo avtomatsko postavi in zavaruje, glavni signali pa pokažejo signalni znak za dovoljeno vožnjo;

»avtomatski izklop NPr« je avtomatska prekinitve zavarovanja prometa na nivojskem prehodu po preteku programiranega časa v primerih, ko vlak ne prepelje izklopnega mesta;

»brzovjavka« je nujno službeno obvestilo, ki se nanaša na organizacijo in vodenje železniškega prometa;

»centralna postavljalnica (CP)« je mesto, s katerega progovni prometnik z napravami TKo vodi promet vlakov na progi, odseku proge oziroma na več kot treh postajah;

»cepišče« je službeno mesto, na katerem se na odprti progi odcepi druga proga ali industrijski tir, železniški promet nasprotnih in zaporednih vlakov pa vodi prometnik sosednje postaje ali progovni prometnik;

»cepni vlak« je vlak, ki se loči od glavnega vlaka na cepni postaji;

»čuvaj nivojskega prehoda« je delavec, ki neposredno ravna z napravami za zavarovanje prometa na nivojskem prehodu in je za ta dela posebej strokovno usposobljen;

»daljinsko vodenje prometa« je vodenje prometa s centralne postavljalnice ali s sosednje postaje;

»daljinsko vodena postaja« je nezasedena postaja, na kateri s signali, kretnicami, raztirniki in napravami za zavarovanje prometa na nivojskih prehodih ravna prometnik sosednje postaje;

»**dejanska relacija vlaka**« je pot, ki jo vlak dejansko prepelje od svojega začetnega do končnega mesta;

»**deljeni vlak**« je vlak, ki vozi po voznem redu osnovnega vlaka;

»**dogovorjeno križanje**« je odrejeno ali preloženo križanje;

»**dvopotna vozila**« so motorna vozila za posebne namene, ki so prirejena za vožnjo po cesti in po tirih;

»**fonogram**« je dokazno oddano in sprejeto kratko ustno sporočilo predpisane vsebine;

»**glavni vlak**« je vlak, od katerega se na cepni postaji loči del vlaka;

»**industrijski tir**« je tir, ki se uporablja za prevoz blaga in oseb ali za druge potrebe lastnika tega tira in ni sestavni del javne železniške infrastrukture;

»**izredni prevoz**« je prevoz vozil, ki prazna ali naložena presegajo nakladalni profil, predpisane kode proge, osno ali dolžinsko obremenitev proge ali mejno nakladalno maso;

»**izredni vlak**« je vlak, za katerega je izdelan vozni red posameznega vlaka, nima pa koledarja vožnje, ali pa vlak, ki vozi po posebej izdelanem voznem redu posameznega vlaka ali vozi po voznem redu osnovnega vlaka;

»**izvršilni železniški delavec**« oziroma delavka (v nadaljnjem besedilu: izvršilni železniški delavci) je oseba, ki neposredno sodeluje v železniškem prometu oziroma opravlja dela, povezana z varnostjo in urejenostjo železniškega prometa;

»**kodifikacija**« je način označevanja pošiljk, katerih prečni prerez presega dovoljene nakladalne profile in bi se brez takšnega sistema prevažale kot izredni prevoz;

»**koda proge**« je označba proge, s katero se določa, katere kodificirane pošiljke se po progi še lahko prevažajo, ne da bi zapadle pod režim izrednega prevoza;

»**komunikacijsko mesto**« je mesto na odprti progi ali na službenem mestu, od koder je mogoče vzpostaviti telekomunikacijsko zvezo vsaj s prometnikom ali progovnim prometnikom;

»**krajevno ravnanje**« je ravnanje s postajno postavljalnico s postaje;

»**kretnik**« je delavec, ki na kraju samem ali s centralnega mesta po nalogu prometnika prestavlja kretnice in glavne signale za vozne poti vlakov ali premikalne vozne poti;

»**lahek vlak**« je vlak, ki glede na svoje tehnične karakteristike lahko vozi z večjimi hitrostmi kot drugi vlaki in je kot "lahek vlak" označen v dokumentih voznega reda;

»**lokalna postavljalnica**« je naprava v okviru postajne postavljalnice, s katero postajno, premikalno ali vlakovno osebje ravna s kretnicami, raztirniki in napravami za zavarovanje prometa na nivojskih prehodih na postaji;

»**medpostajni odsek**« je odprta proga med dvema sosednjima postajama od izvoznega signala ene postaje do uvoznega signala druge postaje;

»**mejna TKo postaja**« je postaja, pri kateri se začne ali konča TKo proga, in mora biti zasedena s prometnikom ali vključena v drugo TKo progo; na mejni postaji na TKo progi prometnik oziroma progovni prometnik druge TKo proge sprejema vlake s TKo proge in dovoljuje vožnje nanjo; če se s TKo postaje odcepi proga, ki ni vključena v telekomando, je ta mejna TKo postaja tudi cepna postaja;

»**nakladališče**« je mesto na progi, na katerem se naklada in razklada blago ter opravlja premik, ki je potreben zaradi nakladanja ali razkladanja. Kretnice na nakladališču morajo biti zavarovane enako kot cepna kretnica na industrijskem tiru;

»**največja hitrost vlaka**« je največja hitrost, ki je določena z voznim redom za vsak vlak in ki ne sme preseči največje dovoljene progovne hitrosti;

»**navodilo o progi**« je dokument, ki ga mora imeti strojevodja in je del priročnika za strojevodjo; izdelava ga prevoznik na osnovi podatkov o progi, ki mu jih posreduje upravljavec;

»**nepopolna vožnja**« je vožnja železniškega vozila takrat, ko vozilo ne prepelje preko vseh vklopnih ali izklopnih mest nivojskega prehoda oziroma jih je prepeljalo, vendar ne v predpisanem času in zato naprave ne delujejo;

»**nepravi tir**« je tir na dvotirnih progah, ki ni določen za redno vožnjo vlakov te smeri;

»**nezasedena TKo postaja**« je postaja na TKo progi, ki ni zasedena s pooblaščenim postajnim delavcem;

»**nivojski prehod z daljinsko kontrolo (NPr – DK)**« je nivojski prehod na odprti progi, opremljen z avtomatskimi napravami za zavarovanje prometa, katerih delovanje se javlja daljinsko na zasedeni postaji ali na centralni postavljalnici na TKo progah;

»**nivojski prehod s kontrolnim signalom (NPr – KS)**« je nivojski prehod na odprti progi, opremljen z avtomatskimi napravami za zavarovanje prometa, katerega delovanje, potem signalnih znakov kontrolnega signala, preverja strojevodja;

»**nivojski prehod na postaji (NPr – PO)**« je nivojski prehod na območju postaje z avtomatskimi napravami za zavarovanje prometa, katerih delovanje se javlja na sami postaji in tudi preko odvisnosti z glavnimi signali;

»**nivojski prehod na postaji (NPr – PO DK)**« je nivojski prehod na območju postaje z avtomatskimi napravami za zavarovanje prometa; pri uvozu vlaka ima funkcijo nivojskega prehoda z daljinsko kontrolo (DK), pri izvozu pa funkcijo nivojskega prehoda na postaji (PO);

»**obojestranski promet (OP)**« je promet vlakov na dvotirnih progah oziroma odsekih dvotirnih prog, ki so opremljene s signalnovarnostnimi napravami za vožnjo vlakov v obe smeri, po katerem koli tiru;

»**obvestilo**« je dopis, ki se nanaša na vodenje železniškega prometa;

»**odjavnica**« je prometno mesto, s katerega se na odprti progi uravnavajo vožnje zaporednih vlakov v razmiku odjavnih odsekov;

»**odjavnik**« je delavec, ki na odjavnici uravnava promet zaporednih vlakov;

»**odprta proga**« je proga, ki povezuje dve postaji. Meja med odprto progo in postajo so uvozni signali;

»**odredba**« je službeno obvestilo v pisni obliki, ki se nanaša na tehnično, organizacijsko ali splošno poslovanje samo ene organizacijske enote in jo izda vodja te enote;

»**odrejeno križanje**« je križanje, ki ga vlakovni dispečer z dispečerskim nalogom odredi z voznoredne križne postaje na drugo križno postajo ali s križne postaje na drugo križno postajo oziroma kadar je treba križno postajo določiti. Križanje odredi tudi prometnik na progah, kjer ne vodi prometa vlakovni dispečer in je treba križno postajo določiti;

»**omejena hitrost**« (vo) je hitrost, ki je manjša od progovne hitrosti zaradi vsaj enega od naslednjih vzrokov:

a) vožnje preko ene ali več kretnic v odklon,

b) vožnje na prvi del deljenega tira do mejnega tirnega signala, ki ni na zavorni razdalji,

c) vožnje v slepi tir do mejnega tirnega signala ali

d) uvoza na tir, kjer ni zagotovljena prepeljevalna pot.

Velikost omejene hitrosti v km/h je navedena v voznem redu posameznega vlaka ali signalizirana s hitrostnim kazalom.

»**operativna služba**« je služba, ki operativno vodi in nadzira promet vlakov;

»**operativni vozni red**« je sestavljen iz voznega reda za potrebe upravljavca po posameznih progah in voznih redov posameznih vlakov za potrebe prevoznikov na teh progah.

»**osnovni vlak**« je vlak, za katerega je vnaprej izdelan in objavljen vozni red;

»**počasna vožnja**« je vožnja vlaka s hitrostjo, ki je manjša od največje dovoljene progovne hitrosti ali od omejene hitrosti; počasne vožnje niso navedene v dokumentih voznega reda;

»**pomočnik strojevodje**« je delavec, ki je strokovno usposobljen za tehnično-prometno pomoč strojevodji pri pripravi vlečnega vozila, vožnji vlaka in pospravi vlečnega vozila;

»**pooblaščen postajni delavec**« je delavec, strokovno usposobljen za prometnika, ki po potrebi na TKo postaji uravnava promet vlakov;

»**posebni vlak**« je vlak, ki vozi po voznem redu, izdelanem ne glede na vozne rede drugih vlakov, ali pa se zanj izdelata poseben vozni red posameznega vlaka;

»**poslovnik**« je dokument, ki vsebuje tiste določbe postajnega poslovnega reda, ki so skupne vsem službam na postaji, in določbe, potrebne za delo posamezne enote prevoznika ali upravljavca;

»**postaja**« je prometno mesto z najmanj eno kretnico, na katerem se ureja železniški promet nasprotnih in zaporednih vlakov;

»**postajališče**« je mesto na progi, ki je namenjeno za vstopanje in izstopanje potnikov;

»**postajna postavljalnica (PP)**« je naprava, s katero prometnik ali pooblaščen postajni delavec na TKo postaji, ki prevzame dolžnosti prometnika, ravna z vsemi signalnovarnostnimi napravami na postaji;

»**postajne signalnovarnostne naprave**« so naprave za zavarovanje in vodenje prometa na postaji;

»**postajni poslovni red**« je dokument postaje z natančnimi določbami o njeni tehnični opremljenosti in organizaciji vodenja prometa na njej; določbe iz postajnega poslovnega reda, ki veljajo tudi za druge organizacijske enote, morajo le-te enote vnesti v svoje poslovniške in pravilnike;

»**postajni tiri**« so tiri, ki se nahajajo med uvoznimi kretnicami iste postaje ali uvozno kretnico in tirnimi zaključki slepih tirov;

»**postajno osebje**« je skupno ime za prometnika, premikača, vodjo premika in kretnika;

»**postanek vlaka iz prometnih razlogov**« je predviden postanek vlaka na postaji za potrebe državnih organov oziroma za železniške potrebe;

»**potniški vagoni**« so železniška vozila brez lastnega pogona, namenjeni za prevoz potnikov in so sedežni, ležalni, spalni, jedilni, bifejski, poštni, službeni in posebni;

»**pravi tir**« je tir na dvotirnih progah, določen za redno vožnjo vlakov ene smeri;

»**predvidena relacija**« vlaka je pot, ki jo mora vlak prevoziti glede na sestavo ali potrebe vpeljave vlaka;

»**preloženo križanje**« je križanje, za katerega se prometnik s križne postaje dogovori za križanje na drugi postaji; če se že dogovorjeno križanje tam ne more opraviti, se je zanj treba dogovoriti na drugo postajo;

»**premik**« je skupno ime za vsa premikalna dela;

»**premikač**« je delavec v premikalni skupini, ki neposredno opravlja premikalna dela in je za ta dela posebej strokovno usposobljen;

»**premikalna skupina**« je skupno ime za vodjo premika in najmanj enega premikača; število premikačev je odvisno od obsega in vrste premikalnih del, krajevnih in drugih tehnoloških pogojev;

»**premikalno osebje**« je skupno ime za strojevodjo, pomočnika strojevodje (če je vlečno vozilo dvojno zasedeno) in premikalno skupino;

»**prepeljevalna pot**« je del tira za ločnico, premikalnim signalom oziroma mejnim tirnim signalom oziroma glavnim signalom, do katerega je postavljena vozna pot, ki mora biti prosta in mora znašati najmanj 50 m;

»**prevoznik**« je gospodarska družba, katere glavna dejavnost je opravljanje oziroma zagotavljanje prevoznih storitev v železniškem prometu in ima za zagotavljanje omenjenih storitev licenco ter zagotavlja vleko vlakov, ali gospodarska družba, ki opravlja vleko vlakov in ima za zagotavljanje te storitve licenco;

»**priključni vlak**« je vlak, ki se priključi glavnemu vlaku na priključni postaji;

»**priročnik za strojevodjo**« je skupek pravil in informacij, ki jih potrebuje strojevodja, da lahko opravlja naloge vožnje vlaka;

»**privolitev**« je vzpostavitev stanja na signalnovarnostni napravi tako, da omogoča signaliziranje voženj s signalnimi znaki glavnih signalov samo v eni trenutno izbrani smeri, v nasprotni smeri pa signaliziranje onemogoča;

»**progovna hitrost**« je največja dovoljena hitrost na progi ali delih proge, odvisna od tehničnega stanja proge, njene opremljenosti in tehničnih značilnosti vlaka; določena je s signalnimi znaki za progovno hitrost;

»**progovni čuvaj**« je delavec, ki opravlja pregled proge, zavarovanje prometa na nivojskih prehodih, varuje delovne skupine, ki delajo na progi, delovišča, ali varuje posamezne odseke proge ali objekte;

»**progovni prometnik**« je delavec na TKO progi, ki s centralne postavljalnice neposredno vodi promet vlakov na progi, odseku proge oziroma na več kot treh postajah;

»**progovni telefon**« je telefon, ki je nameščen v posebni omarici ali na posebnem stebričku in je namenjen za direktno sporazumevanje s progovnim prometnikom oziroma prometnikoma sosednjih postaj;

»**progovni tir**« je tir med uvoznim signalom in uvozno kretnico;

»**progovne signalnovarnostne naprave (SVn)**« so tehnična sredstva za zavarovanje in vodenje železniškega prometa na odprti progi;

»**progovno vozilo**« je motorno progovno vozilo za posebne namene ali ročno progovno vozilo, kadar se dalj časa zadržujejo med dvema postajama in za njihovo vožnjo ni mogoče uporabiti voznega reda posameznega vlaka.

»**program omrežja**« je dokument, ki vsebuje podatke o razpoložljivih zmogljivostih javne železniške infrastrukture, podatke, ki jih potrebuje prosilec za sodelovanje v postopku dodelitve vlakovne poti, podatke o uporabnini in druge podatke;

»**prometno mesto**« je tehnično opremljeno mesto na progi z najmanj eno kretnico, na katerem se ureja železniški promet nasprotnih in zaporednih vlakov; v nadaljevanju postaja

»**prometnik**« je delavec upravljavca, ki neposredno vodi in zagotavlja varen in reden železniški promet;

»**prosilec**« je prevoznik ali mednarodno poslovno združenje ali druga pravna oseba, ki zaradi javnega (država, lokalna skupnost, izvajalec gospodarske javne službe) ali komercialnega (prevozniki tovora, špediterji in prevozniki v kombiniranem prometu) interesa potrebujejo vlakovno pot;

»**ranžiranje vlaka**« je premik, kadar pride do spremembe v sestavi vlaka (dodajanje ali odvzemanje vagonov); zamenjava vlakovne lokomotive, dodajanje ali odvzemanje doprege ali priprege ni ranžiranje vlaka;

»**redni vlak**« je vlak, ki ima izdelan vozni red posameznega vlaka in koledar vožnje in je objavljen v dokumentih voznega reda ali z voznoredno odredbo;

»**relacija vlaka**« je pot od začetne do končne postaje vlaka;

»**sestajanje**« je skupni naziv za križanja, prehitenja, srečanja in dohitenja;

»**sistemska trasa**« je vlakovna pot, ki jo ima upravljavec v voznem redu na voljo kot prosto;

»**službeno mesto**« je mesto, na katerem stalno ali začasno opravljajo delo izvršilni železniški delavci;

»**sprednji vlak**« je vlak, ki vozi pred zaporednim vlakom v isti smeri po istem tiru;

»**sprevodnik**« je v tem pravilniku skupen naziv za sprevodnika in vodjo vlaka, če ni drugače posebej navedeno;

»**strojevodja**« je v tem pravilniku skupen naziv za delavca, ki je strokovno usposobljen za upravljanje:

- a) vlečnega vozila za vožnjo vlakov in premik z njimi,
- b) premikalne lokomotive pri premiku
- c) motornih vozil za posebne namene pri vožnji po progi, premiku in namenski uporabi teh vozil.

»**telekomanda (TKo)**« je vodenje prometa vlakov s centralne postavljalnice z napravami za daljinsko vodenje prometa;

»**terminalska postaja**« je postaja, ki je opremljena z računalniškim terminalom in ima dostop do centralnega računalnika;

»**terminalsko nadrejena postaja**« je postaja, ki je opremljena z računalniškim terminalom ter vnaša in sporoča podatke terminalsko podrejeni postaji;

»**terminalsko podrejena postaja**« je postaja, ki ni opremljena z računalniškim terminalom in podatke sporoča terminalsko nadrejeni postaji oziroma jih od nje dobiva;

»**TKo postaja**« je postaja na TKo progi;

»**TKo proga**« je proga, ki je opremljena z napravami TKo;

»**tovorni vagoni**« so železniška vozila brez lastnega pogona, namenjena prevozu blaga;

»**upravljavec**« je oseba javnega prava, ki je odgovorna za pripravo, organizacijo in vodenje gradnje ter vzdrževanja železniške infrastrukture, vodenje prometa na njej in za gospodarjenje z njo;

»**vlaki z nagibno tehniko**« so vlaki, ki z dodatnim aktivnim ali pasivnim nagibanjem vagonskega groda na notranjo stran krivine zmanjšujejo bočni pospešek, ki deluje na potnike;

»**vlakovna pot**« je zmogljivost transportne infrastrukture za vožnjo vlaka med dvema krajema ob določenem času;

»**vlakovna vožnja**« je vožnja vlaka po predpisanem voznem redu;

»**vlakovno osebje**« je skupno ime za vlakospremno osebje in osebje vlečnih vozil pri enem vlaku;

»**vlakovodja**« je delavec, ki skrbi za urejeno pripravo in varno vožnjo ter delo vlaka na progi, postajah in službenih mestih;

»**vlakospremno osebje**« je skupno ime za vlakovodjo in premikače pri tovornem vlaku ter vođjo vlaka in sprevodnike pri potniškem vlaku;

»**vlečena vozila**« so vagoni in vozila brez lastnega pogona;

»**vlečna vozila**« so železniška vozila z lastnim pogonom, ki so namenjena za vleko vlakov, vožnje pri premiku ali samostojno vožnjo in so lokomotive, motorniki in motorne garniture ter motorna vozila za posebne namene;

»**vodja del**« je pooblaščen železniški delavec enega od vzdrževalcev infrastrukture, ki skrbi za varno delo na progi, progovnih ali postajnih napravah ter po končanem delu ugotovi stanje proge, progovnih ali postajnih naprav in na podlagi ugotovitev določi pogoje za nadaljnje varno odvijanje prometa;

»**vodja premika**« je delavec, ki neposredno vodi delo premikalne skupine;

»**vozlišče**« je v pomenu uravnavanja prometa območje več železniških postaj, ki glede na potrebe železniškega prometa sestavljajo celoto. Območja vozlišč določi upravljavec in s podatki o progi posreduje prevozniku da jih ta objavi v Navodilu o progi.

»**vozna pot vlaka**« je pot, ki je določena za uvoz, izvoz ali prevoz vlaka na območju postaje, in obsega progovni tir, kretniško območje ter določen postajni tir;

»**voznoredna križna postaja**« je postaja, na kateri je križanje z voznim redom določeno;

»**voznoredna odredba**« je službeno obvestilo upravljavca v pisni obliki, ki se nanaša na napovedi in odpovedi vlakov v veljavnem voznem redu;

»**zaporedni vlak**« je prvi vlak, ki vozi za vlakom v isti smeri po istem tiru.

»**zavorna pot**« je razdalja, ki jo prevozi vozilo oziroma vlak od trenutka začetka zaviranja do njegove zaustavitve. Zavorna pot nekega vozila ali vlaka pri sprožitvi hitrega zaviranja ne sme prekoračiti zavorne razdalje.

Vir: Uradni list Republike Slovenije 2007 (številki 61 in 123)